

- Uvod • Simptomi i dijagnoza • Prognoza, liječenje i prevencija

Uvod

Povratna groznica (krpeljna groznica, rekurentna groznica ili groznica gladi) je bolest koju uzrokuje nekoliko sojeva bakterija *Borrelia*.

Ovisno o geografskom smještaju, tjelesne uši (vaške) ili meki krpelji prenose povratnu groznicu. Povratna groznica koju prenosi vaška pojavljuje se samo u dijelovima Afrike i Južne Amerike, dok se povratna groznica koju prenosi krpelj javlja u Sjevernoj i Južnoj Americi, Africi, Aziji i Europi. U SAD bolest je općenito ograničena na zapadne države, gdje se najčešće javlja između maja i septembra.

Tjelesne vaške (uši) se zaraze tim spirohetama kada se hrane na zaraženoj osobi, zaraza se može prenijeti na drugu osobu kada vaška (uš) promijeni domaćina. Kada se vaška (uš) zdrobi, bakterije izlaze i ulaze u izgrebenu ili ugrizenu kožu. Krpelji se zaraze hranjenjem na glodavcima koje bakterije prirodno naseljavaju. Zaraza se prenosi na ljude ugrizom krpelja.

Simptomi i dijagnoza

Ljudi izloženi bakterijama ne moraju imati simptome tokom 3-11 dana, tipično, 6 dana. Početni su simptomi iznenadna tresavica na koju se nadovezuje visoka temperatura, ubrzani rad srca, teška glavobolja, povraćanje, bol u mišićima i zglobovima i često delirij. U ranim stadijima po trupu, rukama i nogama može se pojaviti crvenkasti osip. Doktor može opaziti potrgane krvne žile u opnama koje prekrivaju očnu jabučicu te u koži i sluznicama. Napredovanjem bolesti može doći do groznice, žutice, povećane jetre i slezene, upale i zatajenja srca, naročito kod zaraze preko vaški (uši). Groznica ostaje visoka 3-5 dana, a tada ona i drugi simptomi naglo nestanu.

Nakon 7-10 dana, groznica i simptomi se ponovno iznenada pojave, često praćeni bolovima u zglobovima. Žutica je prilikom recidiva češća. Povratna groznica koja se prenosi preko vaški (uši) obično je povezana sa jednim recidivom, dok su kod bolesti koja se prenosi krpeljom česti mnogostruki recidivi (2-10 u razdobljima od 1-2 sedmice). Epizode postepeno postaju sve blaže i osoba se povećanjem imuniteta konačno oporavlja.

Povratna groznica se može zamijeniti sa mnogim bolestima uključujući malariju i lajmsku bolest (boreliozu). Klinička slika povratne groznice je ključ za postavljanje dijagnoze ove bolesti. Dijagnoza se potvrđuje nalazom spiroheta u uzorku krvi uzetom za vrijeme epizode groznice. Kako se krpelji hrane kratko i bezbolno noću, osoba se ne može sjetiti da ju je krpelj ugrizao.

Prognoza, prevencija i liječenje

Manje od 5% ljudi sa povratnom groznicom umire, međutim, vrlo mladi, vrlo stari, slabo ishranjeni ili iscrpljeni ljudi najrizičnija su skupina. Komplikacije bolesti uključuju upalu oka, napade astme i izbijanje crvenog osipa (eritema multiforme) po čitavom tijelu. Može doći i do upale mozga, kičmene moždine i šarenice oka (irisa). Trudnica može pobačiti.

Zaštita od povratne groznice uzrokovane tjelesnim vašima (ušima) djelotvorno je zaprašivanje rublja i unutrašnjosti odjeće praškom malationa ili lindana. Teže je spriječiti ugrize krpelji, jer većina insekticida i sredstava koja odbijaju nametnike nisu djelotvorna protiv krpelja. Međutim, sredstva koja sadrže dietiltoluamid (deet) za kožu i permetrin za odjeću mogu pomoći u zaštiti od ugriza krpelja.

Liječenje antibioticima tetraciklinom, eritromicinom ili doksiciklinom dovodi do izlječenja bolesti. Premda se lijek obično uzima u obliku tablete, može se dati intravenski, ukoliko jako povraćanje onemogućuje gutanje.

Najbolje je liječenje započeti ili rano u stadiju groznice ili za vrijeme razdoblja bez simptoma. Počinjanje liječenja pri kraju groznice može izazvati Jarisch-Herxheimerovu reakciju, pri kojoj može doći do visoke temperature i povišenja pa nakon toga pada (ponekad na opasno niske nivoe) krvnoga pritiska. Ta je reakcija tipična i katkada smrtna u ljudi sa bolešću koja se prenosi preko vaši (uši).

Dehidracija se liječi nadoknadom tekućine intravenski. Teška glavobolju liječi se sredstvima protiv boli kao što je kodein. Zbog mučnine mogu se dati dimenhidrinat ili proklorperazin.